

ORGANIZATA E KONSUMATORËVE
TË MAQEDONISË

REPUBLIKA E MAQEDONISË
MINISTRIA E EKONOMISË

**CIET JANE TE DREJTAT E
KONSUMATOREVE GJATE
KONTRATAVE PER KREDI TË
KONSUMATOREVE?**

Përmes mediave elektronike dhe të shkruara reklamave të publikuara në mënyrë të përsëritur dhe informacioneve për blerjen e produkteve ose shërbimeve duke përdorur kredi dhe si të merrni gjërat e dëshiruara në një mënyrë të shpejtë dhe të lehtë. Motivuar nga reklama, por mbi preferencat tuaja, dhe nganjëherë ka nevojë që të filloni të mendoni në lidhje me një makinë të re ,banese me te madhe, pajisje të reja elektrike ose një pushim të bukur gjatë kësaj vere dhe papritmas të vendosë për të marrë kredi.

Ndërkohë që ju nuk keni kontrolluar të gjitha kushtet nën të cilat ofrohen kredi, nuk keni pasur kohë për të bërë analizë se cila oferte ju përshtatet, sa do të jetë kësti i pageses, si dhe vlerësimi i kredisë se sa do ta ngarkoni buxhetin familjar dhe buxheti personal.

Para se të vendosni në lidhje me borxhin tuaj, lexoni ligjin për mbrojtjen e konsumatorëve gjatë kontratave për kredi konsumatore

(“Gazeta Zyrtare e RM” nr. 51/2011), me të cilin në imtësi rregullohet kjo materie.Me ndihmen e kesaj brochure do te perpiqemi te japim pergjegjie disa pyetjeve themelore me interes per konsumatorët ne rast, kur do te vendosni qe te futeni ne borxhe dhe do te gjendeni në rolin e pranuesit të kredive per konsumatorët.

Kush është konsumator i “kredisë konsumatore”?

Konsumator është çdo person fizik i cili lidh kontratë për kredi të konsumatoreve, për të përmbushur qëllimet të cilat nuk janë të lidhura me punën e tij tregtare, afariste apo aktivitet profesional.

Kush mund të jetë kredi dhënës?

Kredidhenesi është banka, shoqëri tregtare ose tregtar individual i cili në kuadër të zyrës së tij të regjistruar miraton ose premtan të japë kredi për konsumatorët.

Cka janë ndermjetsuesit kreditor?

- ✓ Ndërmjetësuesit kreditor janë persona të cilët në emër dhe për llogari të dhenesit të kredis për konsumatore ndermjetojne gjate nenshkrimit te aranzhmaneve te tilla,
- ✓ gjate kontaktit me konsumatorët ata janë të detyruar të legjitimohen me autorizim me shkrim (të verifikuar të noterit) të leshuar nga dhenesi i kredise per te cilin punojne,
- ✓ Ndermjetsuesit kreditore nuk guxojne te paguajne per sherbimet e tyre prej konsumatoreve.

Çka është “kontrata për kredi të konsumatoreve”?

Kjo është kontratë që kreditori miraton ose premtan të japë kredi për konsumatorët në formën e qirase, të cilat qiraja llogaritet si pagese e vonua e mallrave dhe shërbimeve, lizing financiar ose shërbime të tjera të ngjashme financiare, me përjashtim të Kontratave për ofrimin e shërbimeve në baza të vazhdueshme ose për furnizimin e prodhimeve të njëjtit lloj të cilët pagesa behet në këste.

Çka llogaritet si “kredi për konsumator”?

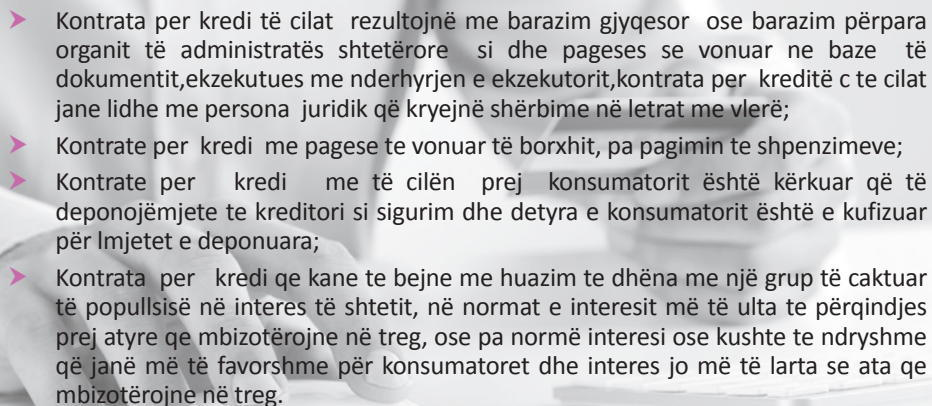
Nen shprehjen “kredi për konsumatorë” në aspektin e dispozitave të Ligjit për mbrojtjen e konsumatorëve gjatë kontratave për kredi për konsumatorët, janë përfshirë një varg prej aranzhmaneve të kredive në para dhe në mall si vijon:

- Kontrate për kredi ose huazim të dhëna në para me obligim kthimi në shumë të zmadhuar në afatin e kontraktuar;
- Kontrate për limitet kredituese të kartelave kredituese, për të cilat konsumatori detyrohet të paguajë një interes të caktuar dhe shumën e shfrytëzuar ta kthejë në kohë dhe nën kushtet e përcaktuara në kontratën;
- Kontratë për blerjen e mallrave dhe shërbimeve me pagesë të vonuar, nëse çmimi gjatë shitjes së tillë është më i lartë se ai për pagesën me paratë gatshme;
- Kontratat për lizing financiarë;
- Kontrate për qira të cilat qiraja është llogaritet si pagesë e vonuar;
- Marrëveshjet e tjera financiare të cilat në aspektin ekonomikë kanë përdorim të njëjtit si kontratat për kredi (derivatet).

Çfarë nuk llogaritet si “kredi për konsumatorë”?

Borxhet vijuese nuk e kanë trajtimin e “kredisë për konsumatorë”, dhe me vetë këtë konsumatorët gjatë nënshkrimit të aranzhmaneve të tilla nuk e gëzojnë mbrojtjen e cilen e jep Ligji:

- Kontrate për lizing operativ dhe për marrje të mallrave me qira, në të cilën kontrate ose me një kontratë të veçantë nuk është parashikuar pagesa e interesit në fund afatit kontraktues;
- Kontrate për kredi të cilat janë të siguruara me hipotekë të pasurisë së paluajtshme apo të drejtave të tjera të pronësisë;
- Kontrate për kredi që synon përvetësimin ose mbajtjen e të drejtës së pronësisë së tokës apo ndërtesës, e ndërtuar ose në ndërtimin e sipër;
- Kontrate për kredi me të cilat nuk është parashikuar pagesa e interesit dhe shpenzimeve të tjera;
- Kontrate për kredi të cilat konsumatorët obligohen të kthejnë kredinë në periudhë më të shkurtrë se tre muaj dhe pagimin e shpenzimeve të vogla;
- Kontrate për kredi në formën e lejuar të cilat kthehet për periudhë më të shkurtrë prej një muaji;
- Kontratat për kredi për shumën më pak se 200 dhe më të lartë se 75.000 euro në kundërllogarë;
- Kontrate për kredi që punëdhënësi jashtë aktivitetit të tij tregtar, u lejon punonjësit pa asnjë interes dhe me një normë vjetore të shpenzimeve më të ulëta sesa ato që mbizotërojnë në treg dhe të cilat nuk janë të ofruara për tregun me të gjere;

-
- Kontrata per kredi të cilat rezultojnë me barazim gjyqesor ose barazim përpara organit të administratës shtetërore si dhe pageses se vonuar ne baze të dokumentit,ekzekutues me nderhyrjen e ekzekutorit,kontrata per kreditë c te cilat jane lidhe me persona juridik që kryejnë shërbime në letrat me vlerë;
 - Kontrate per kredi me pagese te vonuar të borxhit, pa pagimin te shpenzimeve;
 - Kontrate per kredi me të cilën prej konsumatorit është kërkuar që të deponojmjetete te kreditori si sigurim dhe detyra e konsumatorit është e kufizuar për lmetet e deponuara;
 - Kontrata per kredi qe kane te bejne me huazim te dhëna me një grup të caktuar të popullsisë në interes të shtetit, në normat e interesit më të ulta te përqindjes prej atyre qe mbizotërojnë në treg, ose pa normë interesi ose kushte te ndryshme që janë më të favorshme për konsumatorët dhe interes jo më të larta se ata qe mbizotërojnë në treg.

Çfarë informata kreditorët, duhet të përfshijnë në reklama dhe oferta dhe si?

Kreditorët kanë per detyre që konsumatoreve tju japin të gjithë **informacionet standarde** si vijon:

- Qellimi i interesit, fikse ose të ndryshueshme ose të dyja, me detajet me të gjitha taksat të përfshira në shpenzimet e kredisë konsumatore;
- Shuma pergjithshme e kredisë;
- Shuma vjetore e shpenzimeve te pergjithshme;
- kohëzgjatja e kontrates per kredi konsumatore;
- shuma e pagesës në para të gatshme dhe shuma e çdo pagesë paraprake në rast te kredise në formën e pagesës se vonuar për disa mallra ose shërbime, dhe
- Shuma e pergjithshme qe duhet ta paguaj konsumatori dhe shuma e kësteve.

Informacionet e Standardit duhet të paraqiten në mënyrë të qartë, të saktë dhe lehtësisht të dukshme nëpërmjet mostrës.

A eshte kreditori i detyruar për të vlerësuar aftësinë kreditore të konsumatorit?

- ▶ Para nënshkrimit të kontratës për kredi konsumatore kreditori mund të vlerësoj aftësinë kreditore të konsumatorit ne bazë te informacionit të mar nga konsumatori dhe bazave relevante të të dhënave.
- ▶ Kreditorët kanë obligim para se të firmosin kontraten per kredi duhet ti japin shpjegim konsumatorit duke vlerësuar nevojat dhe gjendjen financiare të konsumatorit.
- ▶ Gjithashtu, në përputhje me ligjin, konsumatori ka mbrojtje dhe në rastin e komunikimit me anë të telefonit ose mjeteve të tjera të komunikimit me zë.

A janë kredithënësit për konsumatorët për të siguruar informacione para-kontraktuese?

Para se konsumatori të detyrohet me ofertë apo kontratë për kredinë konsumatore, kreditori duhet, në formë me shkrim, në bazë të kushteve të kredisë të ofruara, konsumatorit duhet ti siguron informacion në një formullare të veçantë të nevojshme për të krahasuar ofertat e ndryshme, me qëllim të marrjes së vendimit për të lidhë një kontratë për kredi. Informacionet janë të parapara me llojin i kredisë, emri, dhe mbiemri, titulli dhe adresa e kreditorit, shuma e përgjithshme e kredisë dhe kushtet për përdorimin e saj Kohëzgjatja e kontrates për kredi, shkalla e interesit, kostoja vjetore totale dhe shuma shpenzimeve dhe shpenzimet e përgjithshme që paguan konsumatori përmes një mostër në të cilën janë theksuar të gjithë supozimet për llogaritjen e koston vjetore totale, Shuma e normës individuale dhe numri i pagesave, të ekzistuarit shpenzime të noterit që i paguan konsumatori kur lidh kontratë, norma e interesit e zbatueshme në rastin e pagesave të vonuara dhe shpenzimet për mospermbushjen e obligimit, duke paralajmëruar për pasojat e mospagimit të kësteve, garanci për hua, ekzistencën e një të drejte të anulimit në kontratës, e drejta e shlyerjes para kohe e kredisë, e drejta e konsumatorit për t'u informuar pa pagese për aftësitë kreditore, e drejta e konsumatorit të fiton një kopje falas të propozim kontrates për kredi konsumatore, dhe afatin në të cilin kreditori është i detyruar në bazë të informacionit para-kontraktues.

Cfarë shpenzime ka konsumatori gjatë shfrytëzimit të “kredisë si konsumatorë”?

Gjate nenshkrimit të aranzhmanit të kredive konsumatori është nenshtruar në pagesën e kompenzimeve ndaj kreditorit (anuitet ose keste) Themelor midis këtyre kompenzimeve është Interesi gjegjësisht kompenzimi për shfrytëzimin e mjeteve

Por, përveç këtyre në aranzhmanet e ndryshme për financim lajmërohen edhe shpenzime të tjera ose grupe të shpenzimeve në varshmeri prej aranzhmanit dhe kreditorit si vijon. Kostoja totale e kredisë është e saktë dhe mbulon të gjitha shpenzimet që lidhen me kredinë që duhet të paguhet nga konsumatori, të tilla si interesi, tarifat, taksat, taksat dhe sigurimet. Kjo metodë shmang llogaritja dhe pagesa e ashtuquajtura shpenzime të fshehura.

Në bazë të kësaj duhet të keni parasysh se nuk është e mjaftueshme të dini vetëm shkallën e interesit, por duhet të informoheni për shpenzimet e përgjithshme të aranzhmanit para se të vlerësoni se cka është me e volitshme për ju.

Cfarë duhet të përfshij Kontrata për kredinë konsumatore?

- Lloji i kredisë
- Emri, mbiemri dhe adresa e konsumatorit, ose emrin dhe vendqendrimi i kreditorit,
- Kohëzgjatja e kontrates së kredisë,
- Shuma e përgjithshme e kredisë dhe kushtet për përdorimin e saj,
- Vlera e një malli apo shërbimi në qoftë se për pagesën e tyre përdoret kredi
- Shkalla e interesit

- Shkalla vjetore e shpenzimeve te pergjithshme dhe shuma e pergjithshme qe e paguan konsumatori, të llogaritura në kohën e nënshkrimit të kontrates për kredi,
- Shuma e kësteve individuale, numrin e kësteve dhe pjekurinë e tyre
- E drejta e konsumatorit për të kërkuar dhe për të marrë një raport mbi faturën në formën e planit të amortizimit
- Periudha dhe kushtet për pagesën e interesit dhe shpenzimeve, në qoftë se paguajnë pa asnjë shlyerjen e teresishme
- Detyra e konsumatorit për të nënshkruar një kontratë per sigurim ose kontrate tjetër shtesë, nëse ajo është një kusht për marrjen e kredisë,
- Interesi Penal në kohën e nënshkrimit të kontrates për kredi,
- Paralajmërim për pasojat e mos-pagesës së kësteve,
- Drejta dhe kushtet nën të cilat konsumatori mund të anulojë kontraten per kredi,
- E drejta për pagesën e parakohshme të kredisë, procedura për pagesën e parakohshme të kredisë dhe e drejta kredidhenesit për shpenzimet e pageses se parakohshme,
- Procedura për të realizuar të drejtën e ndërprerjes së kontrates për kredi,
- E drejta e zgjedhjes se kontesteve jashte gjyqyt dhe mënyra e përdorimit të asaj te drejtë
- Emri dhe adresa e organit kompetent mbikëqyrës.
-

Cilat janë obligimet e kreditorëve?

- Ne menyre korekte dhe te vërtetë te reklamojnee aranzhmanet kredituese të cilat ju ofrojne konsumatorëve,
- Informim te plote të konsumatoreve para nënshkrimit të kontratës,
- Obligimi që të njohe konsumatorin me të gjitha shpenzimet të cilat burojne nga aranzhmani,
- Nënshkrimin e detyrueshem te kontrates me shkrim per aranzhmanet
- Futjen ne te njejtin te elementeve te detyrueshme te kontratës të përcaktuara me Ligj,
- Ndalesa e nënshkrimit të se ashtuquajturave klauzola jokorekte te kontrates,, të rregulluara me Ligjin për Mbrojtjen e Konsumatoreve,
- Obligimi tër pranoj anulimin e kontratës,
- Obligimi te pranoje kthimin e parakohshëm të kredisë,
- Obligimi per lajmerimin për ndërrimin e anës (në rast të ndryshimit të statusit të kredidhenesit)
- Obligimi I konsumatorit të informohet për çdo ndryshim në shumes se interesit të kredisë me shkrim apo mjet tjetër të qëndrueshme para se të hyjë në fuqi. Njoftimi duhet të përmbajë informacion në lidhje me shumën e pagesave për ndryshimin e shumes së interesit dhe detaje per numrin dhe kohën e pagesës.

Cili është afati në të cilën konsumatori mund të anulojë kredinë?

Në përputhje me Ligjin, afati në të cilën konsumatori mund të anulojë kredinë është 14 ditë, pa dhënë arsye për anulimin, si dhe afati i anulimit fillon nga:

- Data e lidhjes së kontratës ose

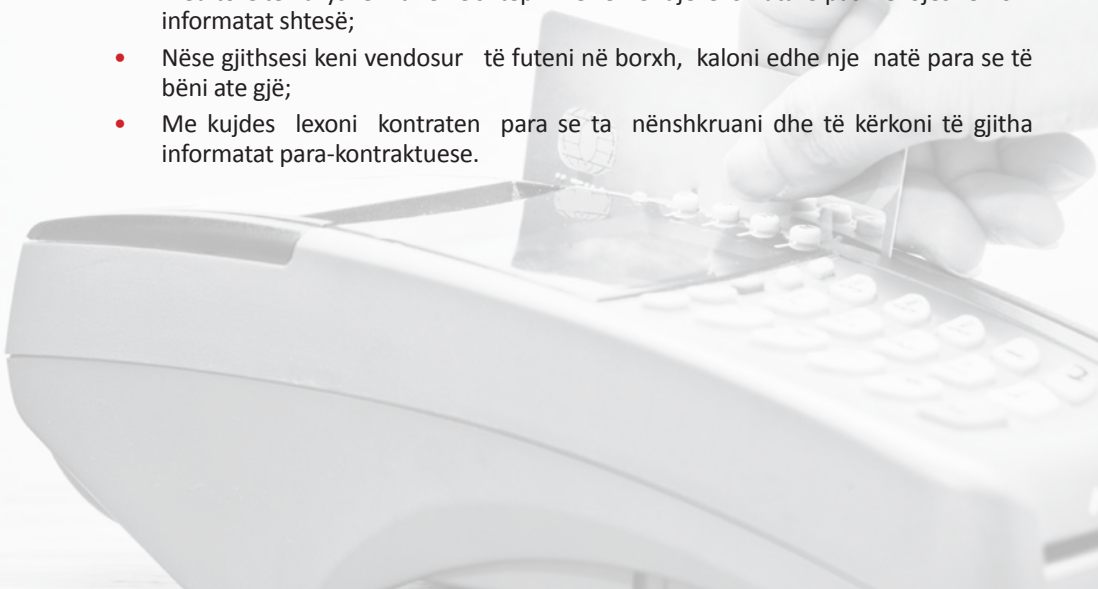
- nga dita kur konsumatori ka marrë informacionet dhe kushtet e kontratës, nëse kjo ditë është më vonë se data e nënshkrimit të kontratës.

Cilat janë institucionet përgjegjëse, të cilët kontrollojnë dhënësit e kreditve ?

- Mbikëqyrja e zbatimit të dispozitave të ligjit nga ana e Ministrisë së Ekonomisë;
- Inspektorati Shtetëror i Tregut – mbikëqyrjendaj dhenesit e kredive për konsumatorët të cilet punojnë në bazë të lejes së lëshuar nga Ministri i Ekonomisë;
- Banka Popullore e Maqedonisë - mbikëqyrja mbi bankat dhe kursimoret;
- Ministria e financave - mbikëqyrja ndaj dhenesve të kredive konsumatore që kryejnë veprimtari financiare të bazuara në lejen e posaçme (lizing kompani dhe kompanitë financiare).

Disa rekomandime për konsumatorët!

- Vëndoni dhe shqyrtoni mire nëse qëllimi juaj financiar (për të cilën dëshirono të futeni në borxh) është e nevojshme ose vetem dëshire;
- Vëndoni dhe shqyrtoni mire nëse qëllimi juaj financiar mundet të shtyhet për me vonë (realizohet në suazat e mundësive juaja për kursim);
- Vlerësoni realisht kapacitetin Tuaj familjare dhe personal për kursim dhe mos hyni në borxh jashtë tij;
- Asnjëherë mos hyni në borxh I të dhenes se paautorizuar I cilit do lloj të huazimit;
- Kerkoni me shkrim informacionet për mundësitë për futje në borxh të cilat ofrohen kreditore të ndryshme dhe në shtëpi me vëmendje lexoni ato. Sipas nevojës kërkoni informatat shtesë;
- Nëse gjithsesi keni vendosur të futeni në borxh, kaloni edhe një natë para se të bëni atë gjë;
- Me kujdes lexoni kontratën para se ta nënshkruani dhe të kërkoni të gjitha informatat para-kontraktuese.

ORGANIZIMI I KONSUMATORËVE TË MAQEDONISË

Rruga. Vodnjanska b.b.1000 Shkup, Tel / Fax: 3179-592

url: www.opm.org.mk;

e-mail: opm@opm.org.mk; sovetuvanja@opm.org.mk

Organizata e konsumatorëve të Manastirit

Rruga. Vëllezërit Ming No.5,

7000 Manastir

tel / fax: 047/228246

Organizata e konsumatorëve të Shtipit

Rruga. Vasil Gllavinov bb,

2000 Shtip

tel / fax: 032/529-745

Organizata e konsumatorëve Ohrin

Rruga. Ndërtesa Gjorçe Petrov - Granit, kati 2, lok 1

tel / fax: 046/523348

Organizata e konsumatorëve të Koçanit

Rruga. Rade Kratovce 1,

2300 Koçanë

tel / fax: 033/274013 ext. 104

Organizata e konsumatorëve të Tetovës

mob.: 072252104

VALID
THRU

MONTH